

RÜŞTÜ BOZKURT

Krizlerde “mevcudu koruma” stratejisi

Krizlerde elini kolunu bağlayıp oturanların fırsat yakalama olasılığı yoktur. O halde, krizlerde “düş gücümüzü” ve “akıl enerjimizi” fırsatları değerlendirme üzerinde odaklarsak, sonsuz çıkış yollarından birini yakalayabiliriz; yakaladığımız bir “boşluğu” doldurarak mevcudu koruyabiliriz.

Bazı kaynaklar bilinen tarihte insanlığın 148 büyük kriz yaşadığını kaydediyor. Şimdi de önemli bir ekonomik kriz yaşıyoruz; bu krizden gerekli “dersleri” almamız gerekiyor. Krizle ilgili temel varsayımımı bir kez daha sizlerle paylaşacağım:

“Kriz kırıp geçiren bir ‘veba salgını’ olabilir... İnsanları aç ve susuz bırakan ya da donduran ‘iklim değişikliği’ yaşanabilir... Milyonların canına mal olan ‘büyük savaşların’ olumsuzluklarını çaresizce üstlenmiş olabiliriz... Bugünlerde yaşadığımız, bütün dünyayı etkileyen özelliklerde bir ‘ekonomik kriz’, işimizi, aşımızı hatta geleceğe olan güvenimizi sarsabilir... Krizi yaratan etkenler ne denli farklı olursa olsun, her krizin yarattığı dört önemli sonuç vardır: Krizin ‘ayıkladıkları’ arasına girebiliriz. Uyum yeteneğimizi iyi kullanırsak ‘mevcudu koruyarak ya da az bir zararla’ krizi atlatabiliriz. Krizlerin yarattığı ‘boşlukları’ yakalayıp ‘kriz zenginleri’ arasına katılabiliriz... Belki de en önemlisi kriz sonrasında birikim yeteneğini geliştiren bir ‘öncü alan’ yakalayıp, kriz sonrasında çıkış yollarının işaret taşlarını döşeyenler arasında saygın bir yer edinebiliriz... Bu dört ‘alternatif tepki stratejisi’ kriz sürecinin ‘ortak özellikleri’dir.”

Geçen ay bu sayfalarda, “krizin ayıklama süreci” hakkında düşündüklerimizi sizlerle paylaştım. Şimdi sıra, krizlerde “mevcudu koruma ve az zararla atlama stratejisi”ne geldi.

Bakış açısına, göre mevcudu korumanın yol ve

yöntemleri çok değişik biçimde anlatılabilir. İçinde bulunduğumuz ortamda, bakış açımıza göre, işimizde mevcudu korumanın çok değişik ve farklı özelliklerde “araçlar”ı kullanılabilir.

Krizin yarattığı “fırsat” ve “tehlikeler” ile kendi “olanak” ve “kısıtlarınızın” dökümünü yapan bir “düşünce odaklanması” bize tünelin ucundaki ışığı gösterebilir. Her zaman yaptığımız “akılcılık” tanımına geri dönelim:

Akılcılık, dünya genelindeki “eğilimlerin” yarattığı “fırsat” ve “tehlikeler” ile, “olanak” ve “kısıtlarımız” arasında “denge” kurmaktır. Kriz sürecinde mevcudu korumanın en etkin yolu “aklı” kullanmaktır.

Konuyu çok yaymadan “akılcılık” kavramının beş bileşeni üzerinde duralım:

Birincisi “dünya genelindeki eğilimler” kavramıdır. Eğilimler bir dizi etkenin biriken etkisiyle ortaya çıkan; yönünü ve hızını kendi iç dinamikleri belirleyen, dışardan etki yaparak yönü ve hızı değiştirilemeyen büyük olgulardır. Eğilimlerin temel özelliği, durdurulamaz, değiştirilemez ve biriktirilemez olmalarıdır. Nasıl ki, zamanın anında kullanılması gerekiyorsa, eğilimleri de anında değerlendirirsek, fırsatlarından en üst düzeyde yararlanır, tehlikelerini de en ucuz maliyetle savuşturabiliriz.

Krizle baş etme niyetini taşıyan bir iş insanı, bir çırpıda kendi işini etkileyen beş eğilimi sayabilmelidir. Eğilimlerle ilgili “kendimizi test etmenin” en yalın örneği, önümüze konan bir kağıda bir çırpıda beş temel eğilimi yazabilmedir.

Eğilimleri gözlemeyi bilirsek; oluşumların “nesnesi” olmaktan çıkar “öznesi” haline gelebiliriz.

Eğilimleri gözlersek, oluşumlar “baskın hale” gelmeden; gerekli “öngörülerini” yapabilir; “önlemleri” alabiliriz.

Eğilimleri gözlersek, düşünce ve davranışlarımızı yönlendiren “kavramları” olgunlaştırabilir; “stratejileri” oluşturabiliriz.

Eğilimleri gözlersek “varsayımlarımızı” sorgular; “zihni modelimizi” günün koşullarına “uydurabiliriz”.

Eğilimleri gözlersek, “ortak değerlere” dayalı

“ortak irade” oluşturabilir; “ortak yararlar” üzerinde uzlaşabiliriz.

Eğilimleri gözlersek “ortak projeler” üzerinde enerjimizi odaklar; “ortak kurumlar” yaratarak, “sürdürülebilir gelişmeyi” güven altına alabiliriz.

Olay ve olguların geliştiği “çevre koşullarında” eğilimleri gözlemenin yaratacağı etkilerle ilgili bu listeyi alabildiğine arttırabiliriz.

HER ZAMAN FIRSAT ALANI VARDIR

İkinci adım “fırsatları” yakalama becerisidir. Doğada bütün olay ve olguların iki yüzü vardır. Her değişim süreci, “tehlike” yarattığı kadar “fırsatları” da ortaya çıkarır.

Değişmeleri “doğru okursak” yaratılan fırsatları önceden sezebiliriz. Öngörülen fırsatları değerlendirme derecemiz, o fırsatları yakalama yönündeki “ön hazırlıklarımıza” ve “kendimize yaptığımız yatırıma” bağlıdır.

Krizlerde elini kolunu bağlayıp oturanların fırsat yakalama olasılığı yoktur. O halde, krizlerde “düş gücümüzü” ve “akıl enerjimizi” fırsatları değerlendirme üzerinde odaklarsak, sonsuz çıkış yollarından birini yakalayabiliriz; yakaladığımız bir “boşluğu” doldurarak mevcudu koruyabiliriz.

Yaşamın “ikili yapıda” olması; bizim her an “tehlikelerle yüzleşeceğimiz” anlamına da gelir. “Öngören” ve “önlem alanlar”, bekleyip sonucu görme alışkanlığında olanlara göre “daha az bedel ödeyerek” işlerini yürütebilir.

Fırsatlardan yararlanarak, tehlikeleri daha düşük bedellerle atlatmamız için, kendi “olanak ve kısıtlarımızı” nesnel bir biçimde biliyor olmamız gerekir. Bu açıdan bakıldığında, kendi olanak ve kısıtlarına ilişkin her alanda ciddi ve dinamik bir “envantere” sahip olanlar, gelişmeleri bir adım önde değerlendirebilir; gerçekçi çözümler üretebilir. Bu aynı zamanda “gücümüzün sınırlarını bilme”dir. Gücümüzün sınırlarını bilerek “gücü kullanma zamanını” da doğru seçebiliriz. Son çözümlenmede, gücümüzün kullandıktan sonra “olası etkilerini” de hesaplayabiliriz. Ünlü sloganı anımsayalım: “Kontrol edilemeyen güç, güç değildir!”

Her potansiyeli sonuna kadar değerlendiremeyiz. Potansiyellerin ne kadarını zenginlik üretimine dönüştüreceğimizi belirleyen, “kısıtlarımızın” bilinmesi ve anlaşılmasıdır. Söz konusu bilgi bizi, aşırı ya da noksan değerlendirme tuzağından uzak tutar; gereksiz ve “abartılı beklenti” yaratmamızı önler.

Üzerinde duracağımız beşinci ve son kavram “dengedir”. Denge yaşamın özüdür. Çevre koşulları bağlamında, fırsatlar, tehlikeler, olanaklar ve kısıtlar arasında denge kurarak ilerleriz. Bugün yaşadığımız krizde “mevcudu koruma ya da tehlikeyi en az zararla atlatmayı” istiyorsak, düşünerek hareket etmemiz gerekir.

ARAYAN BULACAKTIR

Hepimiz günlük işlerimizi yaparken bir “karanlık alan” yaratırız. Kimi bu karanlık alanı “işletme körlüğü” diye adlandırır. Kimileri de “mesleki deformasyondan” söz eder. Bize göre en doğru tanım “alışkanlıkların uyuturuculuğudur”.

Niteliği ne olursa olsun, her insanda “alışkanlık” temel eğilimlerden biridir. Hepimiz “alışkanlığı kolay sanma” tuzağına yakalanırız. O nedenle, fizik gözümüzü de akıl gözümüzü de kör eden ve sezgilerimizi nasırlaştırır şey alışkanlıklarımızdır.

Halkımız binlerce yıl akıl süzgecinden süzerek, “...vesile olmadan dost bağına girilmez” der. Krizler dışarıdan bize dayatan en önemli olgulardır; kendimize çekidüzen verme için vesiledir. Krizler, kendimizi sorgulamanın, kendimize ayna tutmanın zamanı olmalıdır.

Eğer “mevcudu korumak” istiyorsak; önce “zihinde sorumlularımızı çözme” gayreti içinde olalım: Yukarıda çerçevesi anlatılmaya çalışılan eğilimleri, fırsatları, tehlikeleri, olanakları, kısıtları ve oluşturulabilecek dengeleri kendi içimizde ve aklına güvendiğimiz insanlarla alabildiğine özgür ortamlarda tartışalım. Akla gelebilecek bütün “fırsatları” değerlendirelim... Erisebileceğimiz bütün “araçları” harekete geçirelim. Krizlerin yarattığı “piyasa boşluklarını” yakından gözleyelim. Krizi bir can pazarı olarak algılayalım; onunla savaş bir “seferberlik mantığı” ile yürütelim.

Toplumumuzun “kültür arka planında” çok değerli araçlarımız var. Bunlardan biri, “Çobanın niyeti olsa, tekenin t....'ndan süt çıkarır” atasözüdür. Niyet etmek, niyetin gerektirdiği emeği göstermek, çözüm üretme gayreti içinde olmak, aydınlık yolu bulmanın ilk basamağıdır. İkincisi “tam zamanında harekete geçmiş olmak”tır. Bir başka atasözümüz, “... arayan mevlasını da bulur, belasını da” der. Biz kriz sürecinde olumlu, insan ve sermaye kaynağını israf etmeyi, gelişme kanallarını açanı aramalıyız ve bulmalıyız.

Unutulmaması gereken şudur: Sorunlar önce zihinde çözülür... Zihinde çözülmeden, doğru adlandırılmayan, doğru kavramlaştırılmayan, doğru düşüncelerle açıklanmayan, doğru uygulanmayan iş başarıları olamaz... Hepimizin temel sorumluluğu başarıya kendimizi mahkum etmektir...

Halkımız binlerce yıl akıl süzgecinden süzerek, “...vesile olmadan dost bağına girilmez” der. Krizler dışarıdan bize dayatan en önemli olgulardır; kendimize çekidüzen verme için vesiledir. Krizler, kendimizi sorgulamanın, kendimize ayna tutmanın zamanı olmalıdır.

